

SYLABUS

LIDSKÁ PRÁVA A SOUDNICTVÍ – SEMINÁŘ (MP810Z): SKUPINY JANA PETROVA (JARO 2021)

Organizace semináře a podmínky zápočtu

Vyučující

Jan Petrov (jan.petrov@law.muni.cz), konzultační hodiny po předchozí domluvě mailem.

Anotace

Cílem seminářů z předmětu Lidská práva a soudnictví je prohloubit znalosti získané na přednáškách a zejména procvičit aplikaci těchto znalostí na praktických příkladech. Koncepce seminářů se do značné míry odvíjí rovněž od formy zkoušky z tohoto předmětu.

Organizace seminářů

Na seminářích bude kladen důraz na praktické procvičení znalostí v *aktuálním* kontextu. Zásadní tedy bude práce s judikaturou a vaše kritické myšlení. Součástí každého semináře bude úvodní diskuze o aktuálním lidskoprávním dění v ČR, Evropě a ve světě. Pokud narazíte na aktuální téma, které budete chtít na semináři prodiskutovat, dejte mi vědět mailem ideálně pár dnů předem. Za prezentaci a kvalitní příspěvek do diskuse o aktuálních tématech lze získat bod za aktivitu (viz níže).

Organizační a technické otázky budu komunikovat primárně přes MS Teams. Je proto třeba sledovat konverzace v týmu našeho semináře.

Podmínky zápočtu

- a) Účast na seminářích. Je možná jedna neomluvená absence. V případě více absencí přicházejí v úvahu následující varianty: nahrazení v jiné seminární skupině, kterou vyučuji; nahrazení v semináři jiného vyučujícího či vyučující na obdobné téma; anebo vypracování náhradního plnění po individuální domluvě se mnou.
S ohledem na aktuální situaci půjde o online semináře přes MS Teams. Instrukce k online výuce najdete ve Studijních materiálech v ISu v dokumentu [Instrukce k online seminářům](#).
- b) Aktivní účast – získání alespoň tří bodů za aktivitu na semináři. Bod za aktivitu lze získat kvalitním příspěvkem do diskuze na semináři, za představení aktuálního ústavně-právního problému v úvodu semináře anebo za konkrétní úkoly, které budu zadávat v průběhu semestru.
- c) Odevzdání dovednostních úkolů
 - na seminář č. 3: memo (cca 1 strana) spočívající v aplikaci testu proporcionality na hypotetický případ (viz zadání semináře č. 3). Termín odevzdání: do půlnoci 4. dubna 2021. Odevzdejte prosím do příslušné odevzdáárny.

Pokud se bude konat prezenční výuka, následující úkoly uděláme přímo na semináři. Pokud bude pokračovat online výuka, silně doporučuji předchozí vypracování následujících úkolů:

- na seminář č. 4: hledání chyb na titulní straně ústavní stížnosti. Vyznačení chyb prostřednictvím revizí a komentářů ve word dokumentu (viz níže).
 - na seminář č. 5: issue spotting lidskoprávních otázek: hledání lidskoprávního rozměru kauzy před obecným soudem (viz níže).
- d) Sepsání ústavní stížnosti – proti jednomu ze zadaných rozhodnutí obecných soudů. Požadovaný rozsah je cca 5-6 stran (při řádkování 1,5), přičemž alespoň tři strany musí obsahovat samotnou lidskoprávní argumentaci. Termín odevzdání: do půlnoci 16. května 2021.

SEMINÁŘ Č. 1 – VRSTVY LIDSKOPRÁVNÍ OCHRANY (9.3.)

Cílem semináře je představit lidskoprávní katalogy a instituce lidskoprávní ochrany na národní, evropské a univerzální úrovni, pochopit vazby mezi úrovněmi a seznámit se se zásadními českými případy na evropské a univerzální úrovni.

V rámci semináře bude možné získat extra body za aktivitu za prezentaci referátů, které podají přehled o nejvýznamnějších českých kauzách před ESLP (referát č. 1) a Výborem OSN pro lidská práva (referát č. 2). Stačí stručný referát na 5-7 minut. Inspiraci lze čerpat [zde](#) a [zde](#). **K referátům je třeba se přihlásit mailem,** v případě vícera zájemců platí, že kdo dřív přijde, ten dřív mele.

A. Vnitrostátní systém:

- Listina základních práv a svobod
- Postavení mezinárodních lidskoprávních smluv v právním řádu ČR
- Ochrana lidských práv před obecnými soudy (čl. 4 a čl. 90 Ústavy)
- Ústavní soud (abstraktní a konkrétní kontrola norem, řízení o ústavní stížnosti)
- Další aktéři lidskoprávní ochrany: Ombudsman, Rada vlády pro lidská práva, neziskové organizace

B. Rada Evropy

- Evropská úmluva (Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod)
- Evropský soud pro lidská práva – typy řízení, účinky rozsudků ESLP (č. 41 a 46 EÚLP)
- Další aktéři: Výbor ministrů, Komisař pro lidská práva
- Další lidskoprávní smlouvy na úrovni Rady Evropy: Evropská sociální charta, Evropská úmluva o zabránění mučení, Úmluva o lidských právech a biomedicině...

C. Evropská unie

- Listina základních práv EU – práva a aplikační rozsah
- Soudní dvůr EU – ochrana základních práv v rámci řízení o předběžné otázce, infringement procedury, přístup jednotlivce
- Další aktéři: Evropský ombudsman, Agentura EU pro základní práva (FRA)

D. Univerzální úroveň (OSN)

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Výbor pro lidská práva, Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva
- Další lidskoprávní smlouvy na úrovni OSN
- Další aktéři: Rada pro lidská práva (Human Rights Council), Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva, Special Rapporteurs, CERD, CEDAW, CRC, CAT, CRPD, CED, CMW...

Povinné materiály

- Přečtete si prosím celou Listinu základních práv a svobod a Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv (zejm. čl. 1-24, 32-35, 41 a 46 + Protokoly).
- Projděte ostatní lidskoprávní smlouvy zmíněné v sylabu.
- Video o Evropském soudu pro lidská práva: <https://www.youtube.com/watch?v=EPWGDhgQlgk>
- Provázanost lidskoprávních instrumentů: nález Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015 sp. zn. I. ÚS 860/15. **Pouze skutkový stav a body 53 a násl., přičemž se zaměřte na prameny práva, kterými Ústavní soud argumentuje.**

Nepovinné materiály

- konkurzní nález: nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002 sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (pouze část VII).

- DUFEK, Pavel a Hubert SMEKAL (eds.). *Lidská práva v mezinárodní politice*. Praha: Wolters Kluwer, 2014.
- ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. Praha: C. H. Beck, 2010.

SEMINÁŘ Č. 2 – TEORIE, INTERPRETACE A APLIKACE ZÁKLADNÍCH PRÁV I (23.3.)

- příklady použití základních práv v právní argumentaci, základní práva a podústavní právo
- typologie LP: generace, pozitivní/negativní závazky, horizontální/vertikální působení
- omezení LP: absolutní práva, kvalifikovaná práva, kolize práv, derogace
- test proporcionality: německá/štrasburská varianta; proporcionalita v kontextu covid-19
- sociální práva a test racionality
- další testy (test vyloučení extrémní disproporcionality, test přímé/nepřímé diskriminace)

Povinné materiály

- nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (**pouze část IIa týkající se testu proporcionality, popř. stačí výtazek v KOSARĚ, David et al., Ústavní právo: Casebook (2014), s. 362-366.**)
- rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 12. 2015 č. j. 6 As 167/2015-37 (**zejm. body 21-27 týkající se testu proporcionality**)
- test racionality: KOSARĚ, David et al., *Ústavní právo: Casebook* (2014), s. 375-383.

Nepovinné materiály

- test vyloučení extrémní disproporcionality: nález Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009 sp. zn. Pl. ÚS 29/08, bod 53.
- ČERVÍNEK, Zdeněk. Standardy přezkumu ústavnosti v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*. 2015, roč. 4, s. 21-29.
- ONDŘEJEK, Pavel. [Proporcionalita opatření přijímaných ve výjimečných stavech. Časopis pro právní vědu a praxi](#). 2020, roč. 28, č. 4, s. 613-629.
- KOSARĚ, David. Základní principy výkladu a aplikace Úmluvy. In: KMEC, Jiří et al. *Evropská úmluva o lidských právech: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 73-96.
- Test přímé a nepřímé diskriminace: BOBEK, Michal et al. *Rovnost a diskriminace*. Praha: C. H. Beck, 2007.

SEMINÁŘ Č. 3 – TEORIE, INTERPRETACE A APLIKACE ZÁKLADNÍCH PRÁV II: PRAKTICKÁ ILUSTRACE (6.4.)

- pokračování témat z minulého semináře
- prezentace písemných úkolů: aplikace testu proporcionality na hypotetický případ (bude rozeslán během semestru s dostatečným předstihem).
- ilustrace problémů z minulého semináře na praktických případech. **Studenti si na prvním semináři vyberou dvě z následujících tří témat:**

a) Civilní právo: Difamace (svoboda projevu v. právo na soukromí)

- *Vondráčková v. Rejžek*: nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005 sp. zn. I. ÚS 367/03. **Stačí výtazek v KOSARĚ, David et al., Ústavní právo: Casebook (2014), s. 480-485 + otázky na s. 491-494**
- *Řápková v. Hůle*: nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015 no. II. ÚS 2051/14. **Podrobně si přečtete bod 31.**

- nepovinný materiál: rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, *Lingens proti Rakousku*, stížnost č. 9815/82 (dostupné v databázi HUDOC). Zaměřte se na skutkový stav (část I, §§ 9-19) a argumentaci ESLP (§§ 34-47).
- b) Trestní právo: Právo na účinné vyšetřování
 - rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2012, *Eremiášová a Pechová proti České republice*, stížnost č. 23944/04. **Stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).**
 - nález Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014 sp. zn. I. ÚS 3196/12. **Jen body 14 a 15.**
 - nález Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015 sp. zn. I. ÚS 860/15. **Pouze skutkový stav a část o právu na účinné vyšetřování, tj. body 87-110.**
 - nepovinný materiál: ŠČERBA, Filip. Právo na účinné vyšetřování ve světle judikatury Ústavního soudu. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 7-8.
- c) Správní právo: Povinné očkování
 - *abstraktní kontrola*: nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015 sp. zn. Pl. ÚS 19/14
 - *výhrada svědomí*: nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015 sp. zn. I. ÚS 1253/14

Rozbor písemných úkolů: aplikace testu proporcionality na hypotetický případ

- Ve studijních materiálech v ISu najdete zadání případu, na který aplikujete test proporcionality. Plnění prosím odevzdejte do příslušné odevzdávací skřínky, a to do neděle 4. dubna do půlnoci. Rozsah: cca 1 strana. **Tento úkol je povinný.**

SEMINÁŘ Č. 4 – ÚSTAVNÍ STÍŽNOST I: FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI (20.4.)

- Opakování hlavních aspektů řízení o ústavní stížnosti: náležitosti podání ústavní stížnosti (lhůta, „zásah orgánu veřejné moci“, přípustnost), účastníci řízení, průběh řízení, rozhodnutí o ústavní stížnosti a jeho důsledky
- Struktura ústavní stížnosti
- Formulace petitu
- Formální náležitosti ústavní stížnosti: „titulní strana“

Ve studijních materiálech v ISu najdete titulní stranu hypotetické ústavní stížnosti, v níž bude několik chyb. Vaším úkolem je chyby odhalit a opravit. Stáhněte se prosím dokument ve word formátu a prostřednictvím komentářů nebo revizí chyby vyznačte a opravte. V případě obnovení prezenční výuky uděláme úkol přímo na semináři a není třeba ho odevzdávat předem. V případě online výuky předchozí přípravu úkolu silně doporučuji, zkuškovou ústavní stížnost je třeba napsat správně i po formální stránce.

Povinné materiály

- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zejm. §§ 27-63 a §§72-84.
- Manuál Vojtěcha Šimíčka pro sestavování ústavních stížností (dostupné ve studijních materiálech předmětu v ISu).
- BARTOŇ, Michal et al. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, s. **121-133**.

Nepovinné materiály

- ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. Praha: Leges, 2018.
- WAGNEROVÁ, Eliška et al. *Zákon o Ústavním soudu s komentářem*. Praha: ASPI, 2007.
- FILIP, Jan, Vojtěch ŠIMÍČEK a Pavel HOLLÄNDER. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007.

SEMINÁŘ Č. 5 – ÚSTAVNÍ STÍŽNOST II: ARGUMENTACE (4.5.)

- Ústavněprávní dimenze procedur: nejčastější porušení práva na spravedlivý proces v ČR
- Argumentace soudními rozhodnutími: závaznost judikatury v ČR
- Hledání lidskoprávního rozměru kauz před obecnými soudy: issue spotting

Ve studijních materiálech v ISu najdete skutkový a procesní příběh hypotetického případu. Vaším úkolem bude odhalit lidskoprávní dimenze případu. Stáhněte si prosím dokument ve word formátu a prostřednictvím komentářů lidskoprávní problémy vyznačte a rozeberte. Konkrétně je třeba lidskoprávní otázku: 1) identifikovat a označit, 2) pojmenovat dotčené právo a prameny tohoto práva (v Listině, Úmluvě, případně dalších LP dokumentech), 3) stručně a výstižně vysvětlit, v čem by mohl být problém. Ideální je takový názor podpořit judikaturou. V případě obnovení prezenční výuky uděláme úkol přímo na semináři a není třeba ho odevzdávat předem. V případě online výuky předchozí přípravu úkolu silně doporučuji, jde o zásadní dovednost ke zkoušce.

Povinné materiály

- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007 sp. zn. IV. ÚS 301/05, **body 55-72.**
- BARTOŇ, Michal et al. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, **kapitola VIII: zaměřte se na s. 511-519 (působnost práva na spravedlivý proces), s. 529-532 (právo na zákonného soudce), s. 535-536 (rovnost zbraní), s. 536-538 (kontradiktornost), s. 539-542 (dokazování), s. 542-543 (odůvodnění).**

Nepovinné materiály

- BOBEK, Michal et al. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vyd. Praha: Auditorium, 2013, kapitola 5.
- WAGNEROVÁ, Eliška et al. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. Praha: Wolter Kluwer, 2012, hlava pátá – právo na soudní a jinou ochranu.
- KMEC, Jiří et al. *Evropská úmluva o lidských právech: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, kapitola XVI: Právo na spravedlivý proces (čl. 6 EÚLP).

SEMINÁŘ Č. 6 – LIDSKÁ PRÁVA A AKTUÁLNÍ VÝZVY; DEBATA O ÚSTAVNÍCH STÍŽNOSTECH STUDENTŮ (18.5.)

- Rozbor a vyhodnocení ústavních stížností:

Ve studijních materiálech v ISu najdete rozhodnutí obecného soudu. Vaším úkolem bude napsat ústavní stížnost směřující proti tomuto rozhodnutí. Součástí by měla být správná forma (viz seminář č. 4), věcná argumentace, ideálně podpořená předchozí judikaturou (viz seminář č. 5), a pokud to bude vhodné i testem proporcionality (viz semináře č. 2 a 3). Následně odevzdejte do příslušné odevzdávací místnosti. **Deadline: neděle 16. května, půlnoc. Tento úkol je povinný.**

- Dotazy a opakování na zkoušku
- Aktuální LP otázky. **Studenti si na prvním semináři vyberou dvě z následujících tří témat:**
 - a) Soudní ochrana základních práv v koronakrizi**
 - Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 4. 2020 sp. zn. Pl. ÚS 8/20 (vymezení přezkumu nouzového stavu a nouzových opatření vlády)
 - Nález Ústavního soudu ze dne 22. 2. 2021 sp. zn. Pl. ÚS 106/20 (zavření maloobchodů)
 - Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2021 č. j. 17 A 126/2020-84, dostupné [zde](#) (online výuka).
 - b) Populismus, eroze demokracie a právo na nezávislý soud**
 - Reforma justice v Polsku: Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 25. 7. 2018, *LM*, věc C-216/18 PPU, stačí tisková zpráva dostupná [zde](#).

- LM v akci: Rozsudek italského Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2019, sp. zn. 49548/2019, stačí shrnutí dostupné [zde](#).
- Reforma justice v Maďarsku: Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. 6. 2016, *Baka proti Maďarsku*, č. 20261/12, stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).

c) Náboženská práva: zahalování

- **Muslimský šátek na pracovišti:** Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 14. března 2017, Achbita, věc C-157/15.
- [Nepovinný materiál navíc: JHH Weiler, [Ju Suis Achbita!](#) *International Journal of Constitutional Law*, vol. 15, no. 4, p. 879–906.]
- **Hidžáb na zdravotnické škole v ČR:** Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 25 Cdo 348/2019.
- **Burka a nikáb ve veřejném prostoru:** Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 1. 7. 2014, *S.A.S. proti Francii*, č. 43835/11, stačí anotace KVZ dostupná [zde](#).